

мора спрече то повезивање Европе/ЕУ и Русије. Сходно томе, српски чинилац на Балкану третиран је као противник трансгресије САД, и од 1990-их година оне спроводе територијално сажимање и фрагментацију српских територија. У заједничком српском и руском интересу је да се спречи даље слабљење српског чиниоца, заустави индучована геополитичка инерција сепаратистичких процеса у Србији и у будућности формира интегрална српска држава, као поуздан гарант стабилности Балкана.

Кључне речи: геополитичке константе и променљиве, „преузимање“ Европе од САД, српски и руски геополитички интереси, Балкан

Са тектонским геополитичким померањима дотадашње привидне светске равнотеже, изазваним суспендовањем хладног рата и биполарне поделе света у сумрак 20. века, дошло је до правог „цунамија“ различитих западних пројекција будућности. Готово све су имале „златну нит“ конјунктурног и тобоже оригиналног сензационализма који је требало да их што боље прода на глобализованом тржишту идеја. У ствари, већина тих приступа и њихових аутора дисциплиновано је обављала намењену мисију: да се теоријско-концепцијски образложи „природан“, „нежан“ и „безалтернативан“ тријумф неупитно прогресивног и модерног, таласократског англоамеричког и европског Запада над „ружним-прљавим-злим“ Истоком који, по њима, није имао само уграђену идеолошко-политичку и економску „системску грешку“, већ и наводно потпуно инфериоран антрополошки, духовни, морални, државотворни и геополитички идентитет. Готово цео мислећи свет поводљиво је брујао о Фукујамином „крају историје“ (деисторизацији) и Маклуановом „крају географије“ (дегеографизацији), па чак и о Харвејевом „анулирању простора помоћу времена“¹. Историјско-дијалектичка и географско-детерминистичка схватања остајала су у измаглицама прошлости, а у светлу будућност улазило се на сајбер-принципима техно-детерминизма. Као да је свет подлегао општој виртуелизацији. Али, само на први поглед.

1 О геополитички утилитарном и трендовском обезвређивању феномена *времена и простора*, видети у: Миломир Степић, *Територијално и геополитичко у српском националном интересу*, „Национални интерес“, год.1, vol. 1, бр. 1/2005, Институт за политичке студије, Београд, 2005, стр. 32-34.

Заглушујућа пропагандна реторика Запада била је, заправо, намењена заваравану, омекшавању и анестезирању Истока. Малобројни хладнокрвни скептици, који су остали имуни на пандемију „ендизма“ и супротставили се том временско-просторном нихилизму, сматрани су анахроним интелектуалним диносаурусима новог доба, који ће, као губавци умиреног и нашминканог мондијализма, неминовно бити маргинализовани на безутицајне периферије „глобалног села“.

У таквој „друштвеној клими“, геополитика, било да се поима на класичан, географско-детерминистички и биологистички начин као „животни простор“², на модерни, по-сибилистички начин као „територијализација политичког“³, на постмодерни, хроно-тополошки (дромолошки) начин као „брзино-простор“⁴, или, пак, на ултра-постмодерни, виртуелни начин као глобализовани „сајбер-простор“⁵, улазила је у нову фазу демонизације, иако још није била окончана ни грешничка инерција њене нацистичке злоупотребе и хладноратовске мимикрије. Актуелна је постала нова, манипулативна, мондијалистичка, униполарна лутваковска мантра: *Геополитика је мртва – живела геоекономија!* Ево нове догме за армије безидејних апологета, концепцијских плагијатора, интересно протитуисаних интелектуалаца и *сору-расте* скрибомана! Умно лењи да прихвате реалност управо све оштрије борбе за запоседање, проширивање и контролу простора (и у квантитативном и у квалитативном смислу), аутистично су одбијали чињеницу да је савремена геополитика

- 2 Friedrich Ratzel, *Anthropogeographie*, Stuttgart, 1882.; Friedrich Ratzel, *Politische Geographie – oder die Geographie der Staaten, des Verkehrs und des Krieges*, München und Berlin, 1903. (прво издање 1897); Рудолф Кјелен, *Држава као животни облик*, Издање И. Ђ. Ђурђевића, Београд – Сарајево, 1923.
- 3 Радован Павић, *Територијализација политичког*, “Економика”, бр. 4-6, Економика, Београд, 1994.
- 4 Пол Вирилио, француски архитект, урбаниста, политички мислилац и теоријски заговорник *дромологије* – логике и утицаја времена (брзине) на освајање простора и владање њиме. Више о томе видети у: Зоран Петровић – Пироћнац, *Мали појмовник геополитике*, Центар за геополитичке студије „Југоисток“; Институт за политичке студије, Београд, 2004. (стр. 510-513)
- 5 Александар Дугин, *Геополитика постмодерне*, Преводилачка радионица Росић; Никола Пашић; Српски сабор Двери, Београд, 2009. (А. Дугин геополитику 21. века остаје код термина геополитика постмодерне, наглашавајући да ће класична и геополитика модерне у новом добу само добити нове појавне облике у борби за освајање, контролу и управљање простором; ипак, због свеобухватне, глобализоване технологизације и сајберизације, прикладнији термин био би геополитика ултра-постмодерне).

тика пост-малтежанског доба⁶ недвосмислено утемељена у класичној геополитици. Нове варијабле имале су само оперативну улогу да конкретизују исконску формулу таласократско-телурукратског надметања. Иако су се на светској геополитичкој „слагалици“ појавили нови, крупни и снажни елементи, персонификацију „моћи мора“ током 20. и почетком 21. века представљају САД (наследиле су Велику Британију), док је отелотворење „моћи копна“ била и остала Русија. Тријумфалистичка територијална експанзија трансатлантистичког Запада и потискивање Истока (или ће се показати да је то, можда, било „кутузовљевско повлачење“?) – није ли то довољан и необорив доказ управо класичних темеља и новонастајуће геополитике 21. века? Како је осциловало клатно моћи ова два блока, тако се померала деобна линија интересних сфера и избор тзв. савезника, са њиховим мање или више вазалним статусом. У таквој бинарној шеми дефинисана је и променљива позиција српског народа и српских земаља током *ex*-југословенске катаклизме после 1990-их година.

*Руске и српске позиције у матрици
геополитичких константи и променљивих*

Русија је била, јесте и биће велика сила. То је не само објективна чињеница, већ и статус какав, упркос осциловању њене моћи, има у геополитичким перцепцијама и концепцијама супарника. Стога она своју спољну политику не може да гради изван планетарног контекста и изван геополитичког дискурса. Такође, глобални интереси Русије нужно подразумевају филигрански прецизно и дугорочно пројектовање и грађење позиција унутар кључних геополитичких региона. Балкан је један управо такав регион где се сучељавају амбиције најмоћнијих светских актера и где, као лакмус-папиром, доказују своју позицију у хијерархији европске, евроазијске и светске моћи. Сходно свом географском положају, природним ресурсима, демографско-просторним својствима, кул-

6 Период који је наступио после састанка Џорџа Буша Старијег и Михаила Горбачова у децембру 1989. године на Малти. Догађаји који су потом уследили често се оправдано називају „тектонским геополитичким променама“ – пораз СССР у хладном рату, пад Берлинског зида и уједињење Немачке, нестанак Гвоздене завесе у Европи и крај биполаризма, разби-распад СССР-а, ЧССР и СФРЈ, униполарна доминација САД, трансгресија НАТО и ЕУ према Истоку...

турно-цивилизацијском идентитету, геоекономским и геостратегијским могућностима на Балкану, српски чинилац је неопходно посматрати не само у оквиру југо-резидуалних граница Србије, већ у контурама интегралних српских земаља. Такође, српска улога не исцрпљује се само у уским регионалним (балканским) координатама, већ се испољава у много широј и комплекснијој – глобалној геополитичкој матрици. Да ли је, као што се често Србима приписује, ово ипак претеран, митомански приступ? Иако обично нема статус и значај *субјекта*, тј. „геостратешког играча“ или „геополитичког стожера“⁷, српска историјска улога унутар „геополитичког чвора“⁸ и „геополитичког лука“⁹ на Балкану не своди се само на позицију безутицајног *објекта*. Доказ за то је готово дводеценијска непосредна политичко-дипломатска, пропагандна, економска и војна активност Запада (ЕУ и НАТО) у слабљењу моћи српског чиниоца током „балканске геополитичке транзиције“¹⁰, а нарочито рат 1999. године који је чак *деветнаест земаља* НАТО повело против тадашње СР Југославије (углавном против Србије).

Константе и темељни принципи класичне геополитике, упркос „дежурним“ скептицима и критичарима, нису престали да важе и током прелазног, постхладноратовског, униполарног периода. Напротив, поремећена равнотежа моћи допринела је да се манифестују у непосреднијем и идеологијом неприкривеном облику. У случају Русије као велике силе (извесно време у дефанзиви и регресији) они су се реализовали у глобалном смислу, док су се у случају српског чиниоца (такође у дефанзиви и регресији) пројектовали кроз балканску оптику. Скуп константи манифестовао се на следећи начин:

- 7 З. Бжежински хијерархијски групише силе у примарне („геостратешке играче“) и секундарне („геополитичке стожере“). Детаљније видети, у: Збигњев Бжежински, *Велика шаховска табла*, ЦИД, Подгорица; Романов, Бања Лука, 2001, стр. 42-49.
- 8 Идеја „балканског геополитичког чвора“ потекла је од Ј. Илића, али је разрађена, проширена и картографски употпуњена, у: Миломир Степић, *У вртлогу балканизације*, ЈП Службени лист СРЈ; Институт за геополитичке студије, Београд, 2001, стр. 97-102.
- 9 Детаљну анализу и картографски приказ „балканског геополитичког лука“ видети, у: Миломир Степић, *Српско питање – геополитичко питање*, Јантар-група, Београд, 2004, стр. 205-219.
- 10 М. Степић, *Српско питање – геополитичко питање*, стр. 197.

- Борба за доминацију имала је и има планетарну суштину;
- Простор у квантитативном и квалитативном смислу је кључни чинилац моћи;
”Моћ мора” против “моћи копна”, тј. антагонизам таласократије и телурократије траје као темељна геополитичка законитост;
- Отелотворење таласократије баштини атлантски идентитет и не мења геополитичку суштину, само се са једне преселило на другу страну океана и мултипликовало моћ (Велика Британија – САД);
- Русија, упркос пропасти совјетске империје и вишегодишњем сопственом суноврату, парадигма је телурократије и контроле континенталног евроазијског средишта (Мекиндеров Heartland);
- Управљање Евроазијом је магична формула глобалне супремације;
- Константа остварења надмоћи је контрола евроазијског обода и океанских прочеља (Спајкменов Rimland);
- Евроазијске силе су хендикепиране ако не „пробију обруч“, тј. ако (док?!) под своју контролу не ставе Rimland;
- Кључну геополитичку и геостратегијску важност имају западноевропски и далекоисточни “мостобрани” Евроазије под контролом САД;
- Геополитичка употреба савезника/вазала у служби је остварења макрорегионалне и глобалне премоћи.

Геополитичке *променљиве* производ су интензивних идеолошко-политичких, економских, популационих и научно-технолошких трансформација, које су проузроковале све драматичније заштравање раније само хипотетичких питања и прогнозираних проблема света. Суочено много брже него што се надало са демографском експлозијом и угрожавањем животног простора, исцрпљивањем пољопривредног земљишта и недостатком хране, трошењем сировина и резерви воде, кризом економског модела и урушавањем финансијског система, а посебно са све очигледнијом и алармантнојом чињеницом да су расположиви енергенти ограниченог трајања и регионално географског размештаја – човечанство

је од кабинетских мислилаца добило имагинарно објашњење у тзв. убрзању историје. Али, много ближе реалности била је матрица у којој су глобално, регионално и локално (дакле, и на руски и на српски чинилац) деловале бројне геополитичке променљиве, међу којима су кључне:

- Средиште глобалне доминације транслирано је из Старог у Нови свет (у САД), и тако „први пут у историји једна неевропска сила постала је не само кључни арбитар у односима међу евроазијским силама, већ и највећа светска сила“;¹¹
- Са окончањем фазе недвосмисленог таласократског “ширења по паралели” око читаве Земље, остварене захваљујући хидрографској компактности Светског океана, САД су прешле у таласократско-телурукратску фазу “продора по меридијану” и успостављања „клинова“ ка унутрашњости Евроазије;
- На геополитичкој позорници појавио се исламски фактор као нови „глобални играч“ који убрзано комплетира све елементе „тврде“ и „меке“ моћи, а чија улога у концепцијама класика геополитичке мисли није била апострофирана као важна;
- Heartland, та средишња област Евроазије, традиционално неосвојива телурукратска „тврђава“, кључна геополитичка зона „Светског острва“ и „географски стожер историје“¹² који је увек припадао руској/совјетској империји, сада је остао само делимично у саставу Руске Федерације, док се најважнији део налази не само ван њених граница, већ је и анти-руски инструментализован (упливи САД у бивше совјетске, централноазијске, махом исламске републике);

11 З. Бжежински, Велика шаховска табла. (стр. 7)

12 Halford John Mackinder, The Geographical Pivot of History, “Geographical Journal”, 23(1904), The Royal Geographical Society, London, 1904. Halford John Mackinder, Democratic Ideals and Relity, National Defense University Press, Washington, DC., 1996. /електронско издање/ (оригинално издање: Henry Holt & Co., New York, 1919.) Halford John Mackinder, The Round World and the Winning of the Peace, у: “Democratic Ideals and Relity”, National Defense University Press, Washington, DC., 1996. /електронско издање/ (оригинално издање: Foreign Affairs, July 1943, Councel on Foreign Relations, Inc., New York)

- Маргинална улога ледом окованог Арктика и Северног леденог океана, дефинисана у традиционалној геополитици, већ је делимично измењена током хладноратовске „равнотеже страха“ од трансконтиненталних ракета са нуклеарним бојевим главама, али су убрзане климатске промене, глобално отопљавање и отварање северних поморских пролаза око Америке и Евроазије, у комбинацији са тамошњим сировинско-енергетским богатствима – поставиле нове глобалне геополитичке обрасце;
- После окончања биполаризма и прелазног униполарног поремећаја баланса светске моћи, не може се порећи нови геополитички тренд: ка вишеполарном поретку у коме ће трансатлантском обрасцу планетарне хегемоније САД и ЕУ све равноправније конкурисати или ће се супротстављати БРИК (Бразил, Русија, Индија и Кина), „гроздови земаља“ (Шангајска група, далекоисточне, латиноамеричке, исламске...), неке појединачне државе „изван контроле“ (Иран, Авганистан, Северна Кореја, Венецуела, Боливија...) итд.
- Значај простора није престао да се испољава кроз квантитативност (пространост) и нараслу улогу квалитативних особина (положај, природни ресурси, антропогеографски чиниоци, економска и војна снага) као показатеља “тврде моћи”, али он је све више у фокусу “меке моћи” која га не само (пре)обликује, већ и пресудно доприноси задржавању или промени геополитичког идентитета.

Садашњи и будући руски геополитички приоритети

Русија је очувала статус велике силе чак и током петнаестак кризних постсовјетских година, када је била онемоћала и понижена. Њен импозантан нуклеарни потенцијал јесте остао важан показатељ тог статуса и одвраћајући „адут“ пред покушајима победника у хладном рату да јој задају завршни ударац, али је ипак пространство државне територије и даље било тај необориви доказ планетарних димензија моћи. Стога су и у то време апсурдно звучале тезе трансатлант-

ског порекла да би „оптимална мера“ геополитичности будуће не-империјалне и демократске Русије била максимално на нивоу регионалне силе. Али, ако би „копнени колос“ Русија била регионална сила, шта би онда био *регион* у коме би се у мањој или већој мери испољавао њен утицај? То би могла да буде само Евроазија или највећи део тог мега-континента (зар Евроазија, која чини више од 1/3 светског копна, може да се сматра регионом?!). Оправдано уважавајући Мекиндеров силогизам¹³ као геополитички аксиом, то, даље, значи да руски утицај има светске размере и да ће се и у будућности руски интереси пројектовати глобално. То је један од главних геополитичких приоритета, који реалну основу има у ојачалој економији и финансијама, успостављању енергетске хегемоније, модернизацији, јачању и спремности армије да се ефикасно употреби, спољнополитичкој иницијативи, кохезији државне територије и функционисању државног апарата, повратку пољуљаног самопоуздања народа и елите и препознатљивој реафирмацији руског духа и идентитета.

Управо оживљавањем затомљених импулса сопственог геополитичког идентитета после вишегодишњег постсовјетског тумарања између крајности помодарског, стихијског и комплексашког окретања Западу, на једној страни, и разочараног, ирационалног и самосажаливога отклона ка азијском Истоку, на другој страни, савремена руска геополитичка мисао вратила се аутентичним идејама „трећег пута“. Ослањајући се на изворне поставке из 1920-их и 1930-их година (евроазијство), савременим изазовима супротстављени су одговори у иновираној и флексибилној концепцији – неоевроазијству. Њени теоријски принципи тестирани су у реалним условима ширења НАТО и ЕУ до граница Русије, њеног опкољавања и даљег притискања („стратегичка анаконда“), антагонизовања бивших совјетских република према Русији, угрожавања виталних руских интереса у Црноморском, Балтичком и Каспијском басену, свеколике иностране подршке милитантном сепаратизму унутар саме државне територије Русије, непосредне војне инфилтрације САД у централноазијске муслиманске републике, те непрекинутог пропагандног рата и даље усмереног на опште стигматизовање Русије,

13 „Ко влада Источном Европом, управља *Срцем копна* (Heartland); Ко влада *Срцем копна*, управља *Светским острвом*; Ко влада *Светским острвом*, управља светом“

а нарочито на одржавање тезе о тзв. руској опасности и претње „поновног империјализма Русије“¹⁴.

Опорављена Русија показала је да актуелне геополитичке приоритете може благовремено и ефикасно да решава применом различитих и адекватних метода – од војних до пропагандних. Успела је да сачува своје кавкаско „сидро“¹⁵ не само онемогућавањем чеченског исламистичког сепаратизма у оквирима својих државних граница, већ и закавказском операцијом у Абхазији и Јужној Осетији према којима је агресивне намере испољила проамеричка Грузија¹⁶. Тиме је доведен у питање каспијско-црноморски коридор цевовода који би заобилазили Русију, те обрнуто усмерен трансакваторијски вектор америчког продора у енергентски и геостратегијски важну Централну Азију. Штавише, после дводеценијске дефанзиве, Русија стрпљиво, веома тактично и махом помоћу обострано корисних дипломатско-економских аранжмана обнавља своју интересну сферу у том простору и враћа се у изгубљени део *Heartland*-а. Истовремено, од кавкаске зоне према западу-северозападу надовезује се такође антируски инструментализован геоекономски, геополитички и геостратегијски „ланац“ ГУАМ¹⁷, чију једну по једну карику Русија,

14 Хенри Кисинџер, *Да ли је Америци потребна спољна политика – у сусрет дипломатији 21. века*, БМГ, Београд, 2003, стр. 81.

15 Облик дела државне територије Русије којим она у виду *panhandle*-а излази на Кавказ подсећа на сидро (куку, удицу), захвљујући коме се она „закачила“ између две важне акваторије – Каспијског језера и Црног мора.

16 Грузијски напад првенствено на Јужну Осетију, а потом и руски одговор, изазвали су велику међународну пажњу, иако се радило само о кратком, шестодневном сукобу, на територији површине 3.900км² (готово 3 пута мање о Косова и Метохије), која има око 72.000 становника (мање од града Крушевца). Шта је позадина читавог догађаја? Најближе истини су тврдње да се радило о смишљеном тесту руске бојеве готовости, који је за америчке интересе спровео њихов закавказки вазал Грузија, што је имало и шире геостратегијске реперкусије у Украјини и новим источноевропским чланицама НАТО. Видети: Славољуб Лекић, *Краткотрајни рат у Грузији*, „Национални интерес“, год.4, vol. 4, бр. 1-3/2008, Институт за политичке студије, Београд, 2008, стр. 59.

17 Скраћеница ГУАМ настаје од почетних слова Грузије, Украјине, Молдавије и Азербејџана, а асоцира на истоимено острво Маријанског архипелага на западу Тихог океана, где се налази важна база САД. Амерички таласократски циљ јесте да се земље ГУАМ употребе против Русије, релативизују руску црноморску партиципацију и баражирају садашње и будуће цевоводне везе руског гаса и нафте са дефицитарном Европом. Дакле, ГУАМ нема само антируску, већ и изразиту антиевропску функцију. Видети: В. А. Колосов,

такође, са доста успеха демонира. Упоредо са лабављењем непосредног „анакондиног стиска“ из окружења и пробијањем постхладноратовског обруча, Русија је већ успела да у својој „зони одговорности“ рашчисти терен за успостављање новог, мултиполарног поретка (*Pax Eurasiatica*), чији се „носећи стубови“ већ фундаирају.

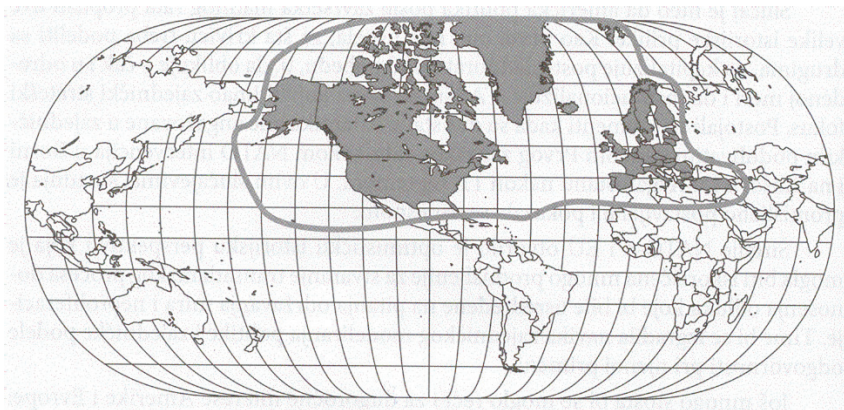
Али, Русија још није остварила један свој важан задатак: није релативизовала позицију Европе у трајућем *Pax Americana*. То свакако спада у њене будуће глобалне геополитичке приоритете. Све док Европа буде под америчком контролом и доминацијом, она ће служити као трансатлантска, таласократска „одскочна даска“ и „истурени положај“ САД како за даље угрожавање Русије (и територијално), тако и за одржавање униполарог светског поретка. Дакле, Русија нема избора: ако жели да одбрани своје виталне интересе, па и сам опстанак, она мора да демонира европски мостобран САД који комплементарно чине ЕУ (економски и политички) и НАТО (војно)¹⁸. (*скица 1*) Да ли је могуће „ослобађање“ Европе/ЕУ од анахроне хладноратовске и постхладноратовске контроле САД и да ли је то способна да учини оснажена Русија у новим околностима? Западном реториком исказано, настале су „нове реалности“ и у будућност би требало ићи без предрасуда и историјских баласта: за Европу/ЕУ *нема* више „руске претње“, али *има* насушно потребних руских ресурса. То значи да је европска промена геоекономске и геополитичке оријентације сасвим рационалан поступак. Трансформација геополитичког идентитета Европе/ЕУ од трансатлантског ка евроазијском је дугорочан, али логичан и нужан процес. За

Н. С. Мироненко, *Геополитика и политическая география*, Аспект-пресс, Москва, 2001, стр. 227.

- 18 Политичка класа у Србији је у пропагандни оптицај лансирала тезу да су ЕУ и НАТО две потпуно одвојене ствари. Сходно томе, прокламовани (али референдумом непроверени) циљ Србије је да у својим тежњама ка евроатлантским интеграцијама одабере само ЕУ, али не и НАТО (за сада, док се медијски не припреме српски гласачи). Да је то тешко оствариво потврђује дискусија „Самит НАТО 2009. – нове чланице, старе чланице“, одржана у априлу 2009. године у чешкој амбасади у Београду, где је закључено да су ЕУ и НАТО „две комплементарне организације“. Француски војни аташе у Београду и учесник у дискусији био је још изричитiji, рекавши да се не може рећи да је „НАТО хардвер, а ЕУ софтвер“, већ да су НАТО и ЕУ „лева и десна нога“ за безбедност њихових чланица. (Видети чланак „НАТО и ЕУ су комплементарни“, Политика, 25. април 2009.)

Европу/ЕУ “Евроазија нема алтернативу” – не зато што она то жели, него зато што она то егзистенцијално мора (дефицит енергената, сировина, тржишта...). Аналогно историјско искуство Европа већ има: *угаљ и челик* (после трауматичног Другог светског рата) били су иницијално кохезионо језгро будуће ЕУ и наметнути модел посредне везе са САД¹⁹. Аналогно угљу и челику, будући руско-европски кохезиони чинилац (овога пута после хладног рата) требало би да буду *гас и нафта*, тј. мрежа гасовода и нафтовода као заједнички „крвоток за будућност“ око кога ће се гравитационо интегрисати остале економске, политичке, културне, па и војне функције и везе.

Скица 1: Европски мостобран САД на западу Евроазије или “Централни положај Атлантске заједнице у светским размерама” (осенчене државе унутар омеђеног ареала су чланице НАТО и/или ЕУ)

Извор: Збигњев Бжежински, *Друга шанса Америке – три председника и криза америчке суперсиле*, ЈП Службени гласник; Факултет безбедности Универзитета у Београду, Београд, 2009. (стр. 108)

19 После формирања НАТО и Маршаловог плана, убрзо је уследио Париски уговор 18. априла 1951. и Европска заједница за угаљ и челик (ЕЗУЧ)

*Механизам руског „преузимања“ Европе/ЕУ
од САД*

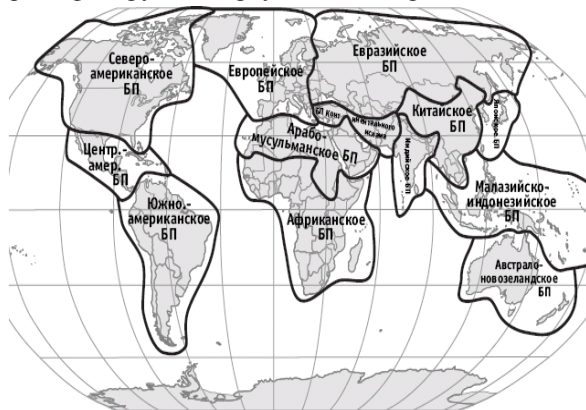
– утопија или реалана будућност –

Геополитичка аквизиција САД, учињена крајем већ раније „преломљеног“ Другог светског рата и у првих 5-10 година после њега на ратом исцрпљеном западном, приатлантском ободу Евроазије, који, чак и да је хтео, више није могао да пружи било какав отпор – трајала је током читавог хладног рата, а траје и данас. Она је вешто прикривена тобоже добровољним савезништвом, али су у њему европске земље, и појединачно и заједно, другоразредни партнер. Досадашњи стидљиви покушаји европске војне, политичке и економске еманципације били су само инциденти инфантилног несташлука који нису имали суштинских ефеката. Дакле, Европа/ЕУ је према САД очигледно и даље у зависном односу. Такву наслеђену релацију она не може да промени сама и да наметнуту неприродну интеграцију трансокеанског типа (евро-атлантску) преоријентише у географски логичнију, а у будућности и утилитарнију – трансконтиненталну (евроазијску). Европа/ЕУ то може да оствари само уз помоћ Русије, али не као новог татора, већ на основу обостраних геоекономских, а упоредо и геополитичких интереса. (скица 2). Осетљивост и рискантност тога процеса налаже да он буде фазни:

- Прва фаза: *САД↔ЕВРОПА/ЕУ↔Русија* – успостављање равнотежних односа, где ће Европа/ЕУ и даље имати стандардне релације са САД, али ће са Русијом односи бити подигнути на сличан ниво;
- Друга фаза: *САД→ЕВРОПА/ЕУ↔Русија* – све израженија еманципација Европе/ЕУ од САД и руски ангажман на формирању Европе/ЕУ као посебног пола моћи (“Европски велики простор”) који неће бити под контролом САД;
- Трећа фаза: *ЕВРОПА/ЕУ↔Русија* – везивање Европе/ЕУ (“Европског великог простора”) за Русију на партнерским економским и геополитичким основама;
- Четврта фаза: *ЕВРОПА/ЕУ←Русија* – Европа/ЕУ у руској интересној сфери и потенцијално формирање

Еврорусије²⁰ као геоекономско-геополитичко-геостратегијске интеграције.

Скица 2: “Европски велики простор” као самостални пол моћи у неоевроазијској мултиполарној концепцији Великих простора - друга и трећа фаза руског “преузимања” Европе/ЕУ од САД

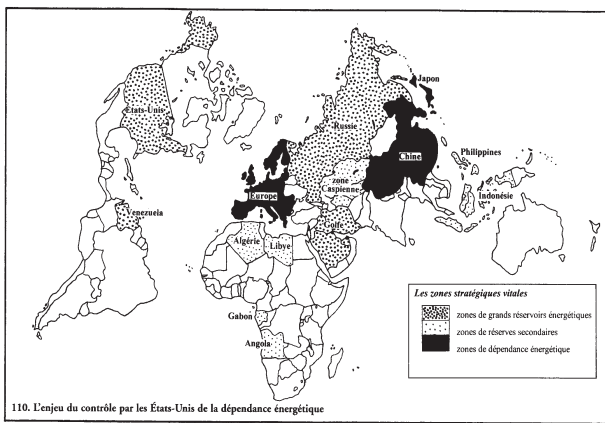
Извор: www.evrazia.info

Да ли је оваква планетарно важна „геополитичка транзиција“ Европе/ЕУ из америчке ка руској интересној сфери реално очекивана у будућности или је са становишта актуелне супремације САД – утопија? Научна геополитичка прогностика, заснована на теоријским знањима о историјским успонима и падовима великих империја, те на основу постојећих вишезначних трендова, упућује на осетно смањену неприкосновеност САД и њену све мању способност да контролише најважнија светска кретања. Енергенти су кључни чинилац руског инструментаријума за трансформацију постојећег геополитичког поретка, и у учесталим констатацијама америчких званичника о „руској геополитичкој (зло)употреби енергетске зависности Европе“ свакако има истине. Али, упркос томе, САД *не могу* да задовоље европске енергетске потребе неопипљивим „партнерствима“, „савезништвима“, „алијансама“..., а Русија *може* конкретним гасом и нафтом. Захваљујући свом стратешком средишњем енергетско-географском положају између два дефицитарна региона, ко-

20 О идеји и картографској визуелизацији Еврорусије видети у: Миломир Стенић, Будућа блоковска структура света, Економика, Вол. 33 (1997), бр. 1-2, Економика, Београд, јануар-фебруар 1997, стр. 37-41.

ји су, истовремено, и два геополитички кључна евроазијска прочеља на њеном истоку и западу, Русија ће се гасоводима и нафтоводима у будућности умрежавати не само са приоритетном Европом/ЕУ, већ и са далекоисточним америчким конкурентима – Кином, Јапаном, Јужном Корејом... (скица 3)

Скица 3: Стратешки средишњи положај Русије између два енергетски дефицитарна евроазијска региона – Европе/ЕУ и Далеког истока

Руске цевоводне „конекције“ и неиритирајући *step by step* темпо реализације, те следствена геополитичка преоријентација Европе/ЕУ, неће се остваривати без проблема и тзв. нафтно-гасних криза²¹. Терминологијом Карла Шмита речено, на „енергетски трозубац“²² руског телурократског *Бехемота* усмерен према америчком таласократском *Левијатану* у Европи/ЕУ, САД су реаговале трагањем за алт-

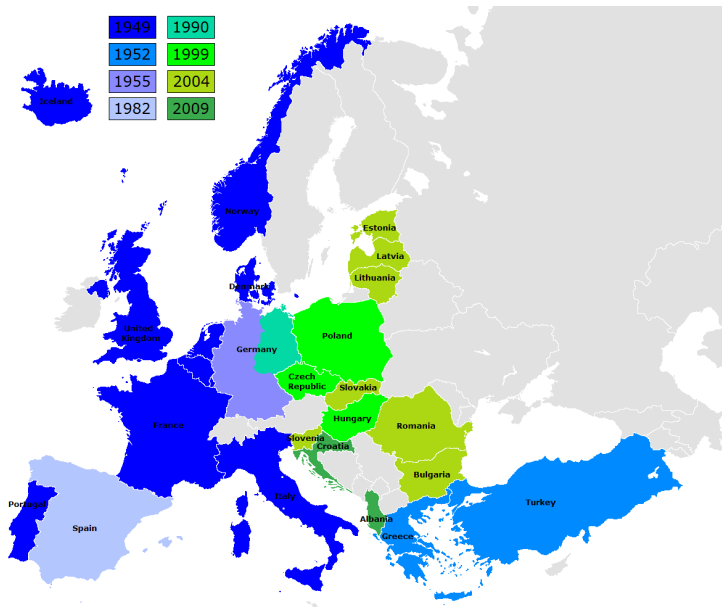
21 Инструментализована Украјина и у будућности ће индуковати кризу у снабдевању руским гасом и у „енергетској безбедности“ Европе. Степен осетљивости и уцењивости Европе посебно ће долазити до изражаја зими. Стога се може очекивати да годишњи *timing* руског дипломатског и геополитичког капитализовања енергетске зависности Европе/ЕУ буде „темпиран“ на период децембар-март.

22 „Енергетски трозубац“ чине балтичко-немачки, централно-европски и црноморско-балкански цевоводни „снопови“. За српске интересе важан је црноморско-балкански правац: нафтовод Констанца – Панчево – Трст и актуелнији гасовод Бургас – Београд – Мађарска. Иако се у српској јавности често потенцира, положај Србије је транзитни и мање важан од положаја Бугарске, који је вишеструко комплекснији: а) *пријемни* (из подморског дела трасе она прелази у копнену); б) *транзитни* (од истока према западу Бугарске) и в) *чворни* (на западу Бугарске биће важно рачвање према Грчкој и даље, према Италији).

ернативним нафтоводима (Баку-Тбилиси-Чеихан /BTC/) и гасоводима (Набуко) за које настоје да приволе своје савезнике, иако су то скупље, дуже, небезбедније и, са становишта расположивих резерви, несигурније варијанте. Али, суштински значајнија и далекосежнија јесте антируска геополитичка превентивна (ре)акција САД у виду трансгресије НАТО и ЕУ. Од 1999. до 2009. године створена је „НАТО-завеса“ од Балтичког до Јадранског и Црног мора. (скица 4) Земље груписане у Рамсфелдову тзв. Нову Европу имају запањујуће сличне не само спољашње просторне обресе, већ и тампонску геополитичку функцију са Мекиндеровим “Санитарним кордоном” из 1919. године.²³ Сваки од три циклуса проширења током десетогодишњег периода имао је „најмањи заједнички геополитички садржалац“ у трансгресији према руским границама, али и своје специфичности: 1) 1999. године био је одраз потпуне немоћи Русије да се успротиви попуњавању НАТО са три централноевропске земље – Пољске на „Коридору ратова“, Чешке која контролише „Чешку тврђаву“ и Мађарске која доминира „Панонском лепенком“; 2) 2004. године представљао је ужурбано запречавање руских интереса у Централној Европи (Словачка), Балтичком (Литванија, Летонија, Естонија), Црноморском (Румунија и Бугарска) и Јадранском басену (Словенија) и 3) 2009. године формирао је „јадранска кљешта“ (Хрватска и Албанија), укључујући и снажно војно присуство у БиХ, КиМ и БЈРМ, а све ради таласократског НАТО-баражирања трансбалканског правца (СИ-ЈЗ) ојачале и поново геополитички амбициозне Русије.

23 Видети детаљнију анализу и карту, у: Миломир Степић, *Србија у евроазијској и неоевроазијској концепцији – упоредна геополитичка анализа*, „Русија и Балкан – питања сарадње и безбедности“, Институт за политичке студије, Београд, 2008, стр. 33-34.

Скица 4: НАТО-фронтјер од Балтичког до Јадранског и Црног мора
(три циклуса ширења 1999-2009)

sr.wikipedia.org/sr-el/НАТО

Симбиоза српских и руских геополитичких интереса на Балкану

Српске земље, у свом интегралном територијалном опсегу и са становишта географских предиспозиција свог геополитичког положаја, јесу кључни балкански чинилац. Иако се налазе унутар глобалног *Rimland*-а који окружује *Heartland*, српске земље, *de facto*, представљају „регионални *Heartland*“, који на „балканском потконтиненту“ има средишњу позицију и аналогну геополитичку функцију (и историјску судбину) као руски „евроазијски *Heartland*“ у планетарним размерама.²⁴ Када се овоме дода српска и руска етничка, религијска и културно-цивилизацијска сродност, те слична историјска искуства и државотворни циклуси, следи окоштала западна перцепција Срба као персонификације Истока и телурократије, „малих (балканских) Руса“, препреке и

²⁴ Миломир Степић, *У вртлогу балканизације*, ЈП Службени лист СРЈ; Институт за геополитичке студије, Београд, 2001, стр. 102-1008.

реметилачког фактора за западне геополитичке интересе на југоистоку Европе и против којих је свака акција дозвољена. Сходно томе, не зачуђује што је од 1990-их успостављена стереотипна употребна „формуле“:

Срби = Руси = противник Запада
 ↓
 српски супарници = руски супарници = савезници Запада
 ↓
 пораз Срба = пораз Руса = победа Запада

Последице готово двадесетогодишње примене оваквог приступа јесу катастрофалне раземере расрбљивања, територијалног сажимања и фрагментације српског простора на Балкану, а снажење и експанзија српских суседа, чак и оних који су хибридни етногенетским и државотворним процесом потпуно или делимично настали из српског етничког корпуса и узурпацијом дела српске историјско-државне територије. Запад је апсурдну титоистичку формулу „Слаба Србија – јака Југославија“ незнатно трансформисао и наставио да је практично спроводи у неформализованом облику „Мала Србија – стабилан Балкан“.²⁵ Из тога је проистекло уништавање Републике Српске Крајине, смањивање, пресецање и сталне претње укидањем Републике Српске, одвајање Црне Горе од Србије и лишавање Србије излаза на море, ампутација Косова и Метохије од Србије и антагонизовање БЈР Македоније (настале на тлу јужног дела историјско-географске Старе Србије) према Србији под претњом поделе, а отворено се прети и даљом фрагментацијом Србије. Сви ови антисрпски удари посредно су и антируски.

Запад је „кодирао“ српски чинилац као руског експонента на Балкану, без обзира на српски став о томе. Да ли српски чинилац на исти начин перцепирају и Руси? Да ли Срби сами себе тако виде? Да ли Срби сматрају Русе својим неупитним и трајним савезником? Да ли је савезништво узајамно и поуздано, будући да је током 19. и 20. века било недоследности, неразумевања, старања само о својим интере-

²⁵ И у првој и у другој крилатици термин *Србија* персонификује целокупан српски чинилац, тј. српске земље на Балкану. Истовремено, то подразумева и слабење руског утицаја на Балкану, тј. Балкан по мери евро-америчког пола моћи.

сима, изразито конфликтних ситуација и објективне немоћи да се на међусобне односе утиче на позитиван начин (на пример: обе Југославије биле су изразито антируске творевине Запада, са важном таласократском геополитичком улогом)? У профилисању симбиозе интереса неопходно је трезвено констатовати да српске земље нису руски непосредни приоритет, али јесу веома високо котиране и налазе се у другом концентричном кругу руских геополитичких интереса, у сектору Централно-Источна Европа²⁶.

За руске интересе српске земље су поуздане и максимално употребљиве само као територијално интегралне, компактне и геополитички доминантне на Балкану²⁷. Управо та својства су систематски поништавана од 1990-их година. Последице за српски чинилац су директне (демографске, територијалне, економске, војне...), а за руске интересе индиректне (слабљење јединог балканског поузданог савезника). Али, Срби, хтели-не хтели, плански или спонтано, задржали су на Балкану продор Запада и Русима „купили време“ од 15-20 година, омогућили им консолидацију и допринели садашњој моћи и самопоуздању у међународним односима.²⁸ Будући да је цена коју је српски чинилац платио и још увек плаћа веома висока, да ли би Руси у будућности требало да је компензују не само кроз изгледне енергетско-цевоводне и економско-финансијске аранжмане, већ и у виду непосредне подршке српским геополитичким интересима? Подразумева

26 Приоритет, логично, имају бивше совјетске републике које представљају „ново иностранство (заграничје)“, већином се непосредно граниче са Русијом, имају велики број руског становништва, располажу респектабилним наоружањем (Украјина чак и нуклеарним), на њиховој територији су руске трупе, војне базе и друге инсталације, привреде су и даље комплементарне (нарочито трасе гасовода и нафтовода) и контролишу кључне геостратегијске области од егзистенцијалног значаја за Русију. Оне се налазе у првом концентричном кругу руских геополитичких интереса. Видети шему у: В. А. Колосов, Н. С. Мироненко, *Геополитика и политическая география*, стр. 226.

27 Остали балкански народи и државе су се показали углавном као традиционално и доследно антируски оријентисани, а неки су, зависно од историјске и геополитичке ситуације, прагматично превртљиви.

28 Да ли је ово претерана, српско-митоманска тврдња о значају једног малог народа који за себе мисли да је велики и значајан, како се Србима често замера чак и у добронамерним политичким, уметничким и научним круговима Запада? Свакако није, будући да су таква запажања јавно саопштили, на пример, Х. Кисинџер, З. Бжежински, генерал П. М. Галуа, А. Дугин, Ј. Гускова...).

се да смисао компензације није у некој руској обавези и дуговању или, пак, у неком таквом српском захтеву, већ у обострано корисним, заједничким, дугорочним и суштинским националним и државотворним циљевима који се темеље на сличној геополитичкој самоспознаји и идентитету.

Полазиште за успостављање симбиозе српских и руских геополитичких интереса требало би да буде јасно профилисање *српских* интереса на Балкану. Српски чинилац се још увек налази у стању постјугословенског мамурлука и конфузије. Уочљива је неспособност да се процеси током протеклих двадесетак година схвате у геополитичком кључу. Фрапантна је доследност у виртуелном (не-територијалном, чак и анти-територијалном) приступу националним циљевима и добровољној помирљивости у прихватању насилно наметнуте етно-географске и политичко-географске карте на Балкану. То је произвело летаргичну и дефанзивну безидејност у профилисању српских геополитичких интереса, брбљиву и неконкретну реторичност пуну „општих места“ у безалтернативној оријентацији ка евереоатлантским интеграцијама и неојугословенско, ретро-геополитичко враћање на наднационалне идеје о наводној нужности балканских интеграција, где би српски народ и држава требало поново да уложи највише. На катастрофалан биланс „геополитичке транзиције“ после 1990-их година гледа се политички „пожељно“ и „коректно“ као на неупитну „нову реалност“, а свако проблематизовање тога периода анатемисе се као ретроградни и беспредметни „повратак у прошлост“²⁹ (уместо да се прогресивно и безусловно „иде у будућност“).

У ствари, неопходан је револуционарни обрт у приступу – српски интереси требало би да подразумевају поништавање насилних геополитичких промена насталих не само после 1990-их година, већ и последица проистеклих из стварања, трајања и карактера обе југословенске државе као антисрпске и антируске творевине. То би био фазни процес:

1. Најхитније би требало да се заустави постојећа инерција територијалног редуковања и фрагментације

29 Позитивна конотација „повратка у прошлост“, тј. разматрања узрока, тока и последица процеса разби-распада СФРЈ, сугерише се само ако је у контексту селективног (псеудо)доказивања апсолутне српске кривице. У том случају, користи се посебно конструисан појам – „суочавање са прошлосту“ – али само до 1990-их година, никако уназад.

- српских територија (Косово и Метохија, Република Српска, Војводина, Рашка област, деструктивна псеудорегионализација Србије...);
2. Упоредо са заустављањем центрифугалних процеса уследило би јачање територијалне кохезије српских земаља; у првом реду би се то односило на Србију и подразумевало реинтеграцију Косова и Метохије у уставно-правни поредак Србије, те вишедимензионалну ресрбизацију тога простора који се сада интензивно, насилно и систематски расрбљује, тј. поарбанашује и исламизује³⁰;
 3. Потом би се сукцесивно, ненасилно и неиритирајуће према великим силама и суседима, успоставила српска интересна сфера у свим српским земљама, а које се сада налазе унутар нових држава насталих на титоистичко-бадинтеровским „принципима“ слабљења српског чиниоца на Балкану;
 4. Епилог реализације српских геополитичких интереса било би формирање, очување и свеобухватно снажење интегралне српске државе која би својим границама обухватила све или велику већину српских земаља и била гарант стабилности Балкана; *timing* за њено стварање је веома важан и подразумевао би нови, велики, светски и/или европски „тектонски геополитички поремећај“, укључујући и трансформисање политичко-географске карте као резултат радикалних промена на скали светске моћи.

Овај процес не би био на чврстим основама и колико-толико одржив ако не проистекне из јасно профилисаног српског геополитичког идентитета, који је сада загубљен, нејасан, аморфан и као такав, што је посебно важно – (само)

30 Механизам и шему „корак по корак“ расрбљивања православног верског и културно-цивилизацијског идентитета Косова и Метохије видети, у: Миломир Степић, Перспективе Косова и Метохије у контексту глобалних геополитичких концепција, „Срби на Косову и у Метохији“, Зборник радова са научног скупа одржаног у Косовској Митровици 27-29. маја 2005. године, Научни скупови, књ. 112, Одељење друштвених наука, књ. 26, САНУ, Београд, 2006. (стр. 275); шири, балкански контекст расрбљивања Косова и Метохије, укључујући и могући епилог, видети у: Миломир Степић, Косовско-метохијска карика расрбљивања Балкана – могући епилог и његове геополитичке последице, „Гласник“, св. 85, бр. 1, Српско географско друштво, Београд, 2005, стр. 187-198.

наметнут и манипулативан. Суштинска дилема која захтева разрешење јесте управо „криза геополитичког идентитета“ и садржана је у постојећој дуалности, дезоријентисаности и распућености, што производи анархични немир, борбу унутар националног корпуса и шизофрену геополитичку позицију.³¹ У етно-националном, верском, цивилизацијском и историјско-геополитичком смислу неспорна је исконска српска припадност Истоку, док у културном, економском, политичком и војно-стратегичком смислу већ два века траје процес “рекодирања” и преусмеравања у ареал Запада.³² Није неважно питање да ли је ово „седење на две столице“ фаталистичка последица географских датости и историјског усуда позиције „у процепу светова“³³, али будућа српска оријентација зависиће првенствено од одговора на питање да ли оваква позиција може да остане трајно стање и са каквим позитивним и негативним последицама (модел „И-И“) или

31 Ово није српска специфичност. Примери Грчке и Турске су још очигледнији.

32 Још су Вук и Доситеј, школовани и интелектуално оформљени на Западу, већ у току Првог српског устанка разумљиво позиционирали „отклон клатна“ припадности тек ослобођене Србије на дијаметрално супротну страну од дотадашњег наметнутог турско-оријенталног – према европским, западним вредностима. То је касније наставила српска просветна, научна, културна и политичка елита, листом образована и интелектуално профилисана у Трсту, Пешти, Бечу, Грацу, Берлину, Паризу..., а незнатно у Петрограду, Москви, Кијеву. Будући да су долазили из сиромашних, патријархалних, културно заосталих, економски неразвијених и ратовима опустошених српских крајева, њихова фасцинација Западом рађала је логичну немоћ да се направи разлика између материјалистичке димензије тамо стечених знања и способности које би требало применити у српској средини, на једној страни, и трансплантације духовног, културног, цивилизацијског, па и геополитичког идентитета који је био у суштинском нескладу са исконском српском самоспознајом, на другој страни. Штавише, западна српска оријентација јесте остајала неупитна, али се и рачвала, што су често артикулисале две интелектуалне „струје“: једна, школована у централноевропским, германским центрима, и друга, образована у западноевропским, француским и енглеским градовима. Неки су чак (на пример: Јован Цвијић), у току својих „раних радова“ припадали једној, а у току „позне фазе“ другој „фракцији“. Уз краткотрајне прекиде, српска окренутост Западу траје готово два века и данас се манифестује у готово догматској тежњи евро-атлантским интеграцијама.

33 Дефинисање српске позиције као Исток на Западу, Запад на Истоку, што се приписује св. Сави, реална је последица историјски континуираног геополитичког значаја Балкана, његове контактности, транзитности, чворности и осциловања трансгресионо-регресионих фронтјера великих империја и интересних сфера, што резултира „процепом светова“. Бранислав Матић, Живети на „веригама света“, „Тајна Балкана“, СКЦ, Београд, 1994, стр. 13.

предстоји неизбежно опредељење на једну или другу страну, са свим позитивним и негативним ефектима (модел „ИЛИ-ИЛИ“).

Какав ће бити карактер руско-српских геополитичких односа у једном, а какав у другом случају? Руски интерес, не само традиционално, већ и са становишта нових геополитичких прилика, јесте трансбалкански оријентисан дуж осе североисток-југозапад.³⁴ Стога је вишедимензионално појачавање присуства у српским земљама и на Балкану логично јер је то кључна „тачка ослоња“ за сваку европску, евроазијску и глобалну геополитичку амбицију Русије. Истински руски „повратак на Балкан“ био би, такође, фазни:

1. Даљим и још изричитим непризнавањем насилне арбанашке сецесије Косова и Метохије Русија би „задржала ногу у (балканским) вратима“, тј. у немерљиво геополитички важној централној области Балканског полуострва³⁵, упркос фактичкој војној контроли НАТО и њихових арбанашких сателита у томе простору;
2. Истовремено би уследио благовремен и непосреднији руски ангажман на превенцији осталих дезинтеграционих процеса, посебно аутономаштвом и (псеудо)регионализмом камуфлираног војвођанског сепаратизма који угрожава не само формалну територијалну целовитост Србије, него и будуће цевоводне коридоре за транспорт руског гаса и нафте према ЕУ;
3. Неопходно је ургентно, чак и ултимативно руско дипломатско реактивирање и партиципирање на челним позицијама многобројних међународних мисија на Балкану, где оне доследно спроводе антисрпске (и антируске) геополитичке циљеве (у протеклих 15-20 година водећу улогу имали су махом Американци и Немци/Аустријанци); потребно је спречити „редефинисање“ тих мисија са УН (где Русија има утицаја) на ЕУ (у ствари НАТО, где Русија нема утицаја);
4. На основу сопствене моћи и потреба, те посредством јаког српског етно-демографског, историјског, духов-

34 Видети карту „Косово и Метохија у балканској пројекцији сучељавања евроатлантизма и евроазијства“ у: М. Степић, Перспективе Косова и Метохије у контексту глобалних геополитичких концепција, стр. 269.

35 Јован Цвијић, *Централна област и балканско територијално језгро*, „Говори и чланци“, Сабрана дела, књ. 3 (том I), САНУ; НИРО Књижевне новине; Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1987, стр. 114-115.

ног, културног, економског и геополитичког присуства и традиције, Русија би требало да врати утицај у БЈР Македонији, Црној Гори, Босни и Херцеговини и Хрватској.

* * *

Уколико се тренд јачања руске моћи настави, стварање њене интересне сфере на Балкану није фикција, упркос садашњој привидно малој заинтересованости, опрезности у наступу и дефанзивности у односу на агресиван политички, економски и војни ангажман западних земаља. Симбиоза руских и српских геополитичких интереса не би требало да буде талац емотивне српске русофилије или руског патернализма. Неупоредиво више са руске, а у припадајућој мери и са српске стране, она јесте иницијалан, неопходан, али не и довољан услов за промену балканског, и следствено – европског и евроазијског сегмента униполарног светског поретка. Зато је нужно проблематизовање румунске, бугарске, грчке, па и турске евроатлантистичке оријентације. То представља још деликатнији геополитички задатак због њихове црноморске и егејско-средоземне партиципације, веома значајне за глобалну таласократску супремацију САД. Будућа геополитичка „конструкција“ Балкана, као што историјско искуство учи, може да подразумева и његову поделу на две или више зона утицаја. Могуће је да ће се у његовим западним областима оформити немачка интересна сфера, са упориштем у традиционалној прогерманској оријентацији католичког, словеначког и хрватског чиниоца, а ради немачког приступа севернојадранским лукама Копру, Пули и Ријечи. Источно, унутар већег дела балканског простора, насељеног махом православним, а делимично и муслиманским становништвом (аналогно етно-просторној структури Руске Федерације), успоставила би се руска интересна сфера. Али, од великог значаја за стабилност Балкана јесте питање куда ће бити трасирана граница између тих хипотетичких интересних сфера. За српске интересе егзистенцијално је важно да читав простор српских земаља буде унутар једне интересне сфере, тј. да то не буде разлог њиховог новог територијалног сажимања и фрагментације.

Миломир Степич
ВОЗМОЖНОСТИ СИМБИОЗА СЕРБСКИХ И
РОССИЙСКИХ ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ ИНТЕРЕСОВ НА
БАЛКАНАХ.

Резюме

Несмотря на спорность вопроса, геополитика и по окончании холодной войны продолжила решающим образом влиять на взаимоотношения в мире, определяя интересы сильных игроков и имея жизненную важность для небольших народов и государств. Геополитические константы продолжили действовать в том же направлении, в котором двигались во времена, когда классики данной дисциплины закладывали ее основы. Однако в свете новых обстоятельств все большее влияние начали приобретать многочисленные геополитические переменные. В конкретных регионах, как, например, на Балканах, пересекаются геополитические интересы мировых держав, среди которых одним из главных игроков является Россия. В связи с существованием многочисленных черт взаимного сходства этнического, исторического и геополитического характера Запад воспринимает сербов как «русских на Балканах», т.е. как своих соперников априори. Установлением российско-сербского симбиоза геополитических интересов возможно достичь взаимных выгод. Россия может обеспечить себе надежную стартовую площадку для «демонтажа американского моста» в Европе (ЕС), для уменьшения влияния США, а также для установления самостоятельной европейской платформы и ее последующего интегрирования в евразийское, или еврорусское, мегаформирование. Создавая тампон-зоны от Балтийского до Черного и Адриатического морей, а также используя другие превентивные меры, США продолжают противодействовать взаимному сближению Европы (ЕС) и России. Подобно этому, Сербия на Балканах рассматривается как противник трансгрессии США и, начиная с 90х г.г., проводится территориальное сжатие и фрагментация сербских земель. В наших общих интересах предотвратить дальнейшее ослабление Сербии, остановить индуцированную геополити-

тическую инерцию сепаратистских процессов ради последующего формирования объединенного сербского государства как надежного гаранта стабильности на Балканах.

Ключевые слова: геополитические константы и переменные, «перехват» Европы у США, сербские и российские геополитические интересы, Балканы.